

אסף קרואני

מנהל אגף אקלים וקיימות, קק"ל

ליאור גוטסמן פישר

אגף אקלים וקיימות, קרן קימת
לישראל

אמרי בריקנר

ממנכ"ל, הסדנא לידע ציבורי

דורית חיזי

ממנכ"לית, הסדנא לידע ציבורי

ציטוט מומלץ

קרואני א, גוטסמן ל, בריקנר א וחיזי
ד. 2025. קטלוג עצי רחוב וצל: כלי
תכנוני חדש לבחירת מיני עצים ליער
העירוני. *אקולוגיה וסביבה* 16(1).

צילון נאה (*Delonix regia*), בשדרות דוד המלך בתל-אביב. לפי 'מעודת הזהות' שלו בקטלוג עצי רחוב וצל, אלה חלק מהמאפיינים שלו: גדל באזורי השפלה, החוף, הבקעה, הערבה והנגב; מתאים לשתילה במדרכה שרוחבה בינוני; מתאים לכל הקרקעות; בעל קצב צימוח מהיר; בעל מבנה צמרת סוככני; דורש תוספת מים של 400 מ"מ | צילום: יוני קוזלובסקי, "מועדים לשלום", רישיון [CC BY-NC 4.0](#)

קטלוג עצי רחוב וצל: כלי תכנוני חדש לבחירת מיני עצים ליער העירוני

24 באפריל, 2025

[גיליון אביב 2025 / כרך 16\(1\)](#)

[בקצרה](#)

אתגר בחירת מיני עצים לנטיעה

תופעת איי החום העירוניים היא סיכון אקלימי משמעותי, הפוגע באיכות החיים ובבריאות הציבור, ומציב אתגר בפני ערים ברחבי העולם. היער העירוני כולל את כל העצים ברחובות העיר, בחורשות, בשטחים הפתוחים בשולי העיר, בשטחים הציבוריים ובשטחים הפרטיים, והוא תורם להצללה ולקירור של המרחב הציבורי. היער העירוני מקודם על-ידי ממשלת ישראל כאמצעי הסתגלות (adaptation) מבוסס טבע לשינוי האקלים, בין היתר באמצעות החלטת ממשלה להצללת המרחב העירוני באמצעות עצי רחוב [3]. על פי ההחלטה, הרשויות המקומיות ייטעו בשנים הקרובות מאות אלפי עצים במרחב הציבורי תוך הדגשת תרומתם להגברת ההליכיות. זהו מהלך משמעותי, אך כדי שיישא פרי, קיימת חשיבות רבה לבחירה נכונה של מיני העצים לנטיעה. **התאמה נכונה של מין העץ למרחב משפיעה במידה רבה על סיכוייו של עץ לשגשג ולהעניק צל, ומקילה על תחזוקתו לאורך זמן.**

לשמחתנו, בישראל קיימים כיום גם המודעות וגם הידע הדרוש לביצוע בחירות מושכלות של מיני העצים המתאימים לנטיעה. עם זאת, הידע הרב שנצבר בנושא מבוזר ואינו נגיש דיו, והצלבת מקורות המדע השונים מצריכה מאמץ רב מקהל המתכננים והרשויות. אי לכך, המתכננים ואנשי הרשויות אינם מתבססים דיים על המקורות השונים, ולעיתים אינם מבצעים שקלול תמורות (trade-off) בין מיני עצים ובין שיקולים אגרנומיים ושיקולי תכנון ואחזקה באופן סדור.

הדגמת יכולות של קטלוג עצי רחוב וצל: מסננים שונים בקטלוג עוזרים לשלב בין בחינת שיקולי נוף לבחינת שיקולי אחזקה | צילום מסך [מאת קטלוג עצי רחוב וצל](#)

קטלוג עצי רחוב וצל^[1] בא לתת מענה לבעיות שתוארו לעיל, ולהנגיש לראשונה בישראל במקום אחד, נוח, נגיש וגמיש את הידע והכלים לבחירה מושכלת של מיני עצים לנטיעה. זהו אתר אינטרנט המרכז ומצליב מידע קטלוגי ממקורות ציבוריים על אודות מיני עצי רחוב וצל, ומציע כלי תכנוני המנגיש בממשק ידידותי יכולות חיפוש וסינון של מיני עצים לפי מאפייני תכנון ואחזקה. המאפיינים כוללים, בין היתר, התאמה לאזור האקלים, לרחוב המדרכה ולסוג בית הגידול, לצד משתנים כגון הקוטר והמבנה של הצמרת, גובה העץ, קצב הצימוח שלו ומידת החסכנות במים. הקטלוג מאפשר להוסיף מיני עצים ל-'מריצת העצים', לצפות בכרטיס עץ מקיף ('תעודת זהות'), לערוך ולשתף השוואות של מיני עצים ולהביאן אל שולחן התכנון.

הקטלוג נבנה בצורה גמישה המאפשרת לנהל את המידע המוצג בקלות ובכך לקדם מודל של משילות מידע (data governance), המאפשר להפיק ערך מהצלבת מידע ממקורות שונים. הקטלוג כולל, בין היתר, יכולות חיפוש והשוואה לפי 'רשימות עצים' מומלצות של גופים ציבוריים, וכן מאגר ייעודי ברישיון שימוש מתירני של תמונות עצים בישראל המתייגות לפי מין וחלק עץ שהוקם לטובת בניית הקטלוג. הרשימות והמאגר מתעדכנים באופן רציף. הקטלוג נכתב בקוד פתוח, והוא זמין לציבור הרחב ללא הרשמה או תשלום.

סיפורים נוספים <

אגף אקלים וקיימות בק"ל הוא אגף חדש המרחיב ומעמיק את פעילות הארגון בתחום האקלים והקיימות. האגף מבקש לסייע לרשויות המקומיות להיערך לשינוי האקלים ושואף לשפר את איכות חיי התושבים דרך שמירה וטיפול של הטבע והסביבה הירוקה. קטלוג עצי רחוב וצל נבנה על ידי [הסדנא לידע ציבורי](#) (ארגון ללא מטרת רווח הפועל לקדם שקיפות שלטונית ושיח ציבורי מבוסס נתונים) ואגף אקלים וקיימות בק"ל, כחלק מאסטרטגיה לחיזוק התשתית הירוקה במרחב הבנוי באמצעות העמקת הידע המקצועי והטמעת תכנון, ניהול וטיפול נכון בצומח. הקטלוג זמין בינתיים כגרסת הרצה (בטא), וימשיך להתפתח כמקור ידע פתוח ומשותף לטובת כלל הגורמים וכחלק מארגז הכלים התכנוני-ניהולי לקידום היער העירוני בישראל.

3. ממשלת ישראל, 2022. [הצללה וקירור של המרחב העירוני באמצעות עצי רחוב במסגרת היערכות לשינויי האקלים](#). החלטת ממשלה 1022, מיום 23.1.